

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII.

Ч. 110. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 13-го травня 1939.

No. 110. Jersey City, N. J., Saturday, May 13, 1939.

VOL. XLVII

ПРИ ЦЕНТІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“ в Нью-Йорку 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу в Нью-Йорку 4-1010. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОЛОМ У ВУГЛЕВІМ ЗАСТОЮ

НЬО ЙОРК. — Офіційний посередник у переговорах між делегацією вуглекопів і власників копалень, д-р Стілмен, заявив, що у вуглевім застою доведено порозуміння між вуглекопами і власниками. Внаслідок того пролому 126,000 вуглекопів, поза Аппалачійською територією, що були покликані до страйку внаслідок „симпатії“ із Аппалачійськими вуглекопами, в понеділок вернуться назад до праці. Це облекшить трохи скрутне положення з вуглем, який у деяких промислових галузях вже цілком вичерпався. Однак ньюйорські залізничні рішили продовжати ошадність вугля, доки не прийде до повного порозуміння. Переговори ведуться далі. Власники в засади погоджуються, щоб вуглевий промисл зробити „замкненим“, виключно для вуглекопної юнії К. П. О.

БАТЬКА, ШО З МИЛОСЕРДЯ ВБИВ СИНА, УВІЛЬНЕНО.

НЬО ЙОРК. — Тут закінчилася судова розправа, що тревала кілька днів, проти одного ньюйорського бизнесмена, Грінфілда, який з милосердя вбив свого 16-літнього спаралізованого і недоумного сина, даючи йому велику давку хлороформу. Грінфілда увільнено від усякої кари. Він боронився тим, що син його був зідіотилі, а притім параліж цілого одного боку справляв йому великі муки. Дивлячись на муки сина, Грінфілдові прийшла до голови гадка, що це буде по волі Бога, коли він вкоротить синові муки. Лава присяглих, упевнившись в часі розправи, що Грінфілд говорив правду, видала увільняючий присуд.

РОЗБИЛИСЬ ДВА ПАРОХОДИ.

БОСТОН. — Серед мряки, далеко від берега, розбилися два риболовні пароходи і пішли під воду. Згинуло притім 38 осіб. Дев'ять осіб на рятунок-них лодках перебули 24 години на морі, аж доки не підняли їх рятункові експедиції. Вони від холоду були напів живі.

РУЗВЕЛТ ПРО ЗАВДАННЯ ЗАКОНІВ.

ВАШИНГТОН. — В листі до Американського Інституту Права, з нагоди його річного засідання, президент Рузвельт сказав, що „закон це живуча сила, яка зберігає організовану суспільність“. А тому, що життя вічно змінюється, мусить змінюватись також законодавство і принаровлюватись до все нових обставин. Закон не може бути статичний, говорив Рузвельт.

ЗАКОН, ШО ПОБОРЮЄ РАСОВУ НЕТЕРПИМІСТЬ.

ОЛБАНІ. — У стейтовім сенаті перейшов закон, на основі якого всі ті юнії, які примінують у себе расову нетерпимість, будуть вилючені від усіх добродійства, що випливають для організованого робітництва з акту Вагнера. Внескодавець Генлі притім гостро таврував „одного представника“ К.О.П., який старався вплинути на нього, щоб той закон не давати під голосування, а то тому, що деякі юнії К.П.О. примінують у себе „расову нетерпимість“ і через те готові потерпіти.

У ТЯМКУ ВДОВИЦЯМ І РОЗВІДКАМ.

НЬО ЙОРК. — Асекураційні компанії на основі статистичних даних ствердили, що по 30 році життя жінки-вдовиці і розвідки мають більше поводження у чоловіків, ніж дівчата у тім самім віці. За те до 30 року життя чоловіки охотніше женяться з дівчатами.

КЛОПІТ ГОСПОДИНЬ ІЗ ПОКУПКАМИ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським економічним комітетом зізнавала спеціалістка від споживчих товарів, д-рка Рут Ейрес. Вона принесла з собою 21 пушку помідорового соку, та сказала, що всі ті пушки ріжняться або величиною, або якістю, або ціною. Але звичайна господиня не годна точно визнати на тім, котра із пушок вартіша. Тому все при покупках попадає у збентеження. Ейрес поручала, щоб уряд взявся до того і сам сортував споживчі продукти, себто призначав ім стандаризований обем і якість. Коли це буде зроблене, то консументи знатимуть, що скільки варт і покупки не завдаватимуть ім стільки мороки.

І РЕЙНОЛЬДСОВІ ЗАКИДАЮТЬ „ФАШИЗМ“.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Рейнольдс виголосив у сенаті чотиригодинну промову, в якій оборонявся перед закидами деяких газет, що він є „фашистом“. Рейнольдс запевняв, що він є демократом, але деякі люди ненавидять його за те, що він бореться за повну неутралність Америки на випадок світової війни, а також хоче обмежити імміграцію та наложити контролю на не-громадян.

СТРАЙК МОРЯКІВ.

ПОРТЛЕНД (Орегон). — 1,500 місцевих моряків і пристаневих робітників вийшли тут на страйк.

ПОВІДОМЛЕННЯ У СПРАВІ ДИВІДЕНДИ!

Як у попередніх роках так і цього року У. Н. Союз уділив своїм членам дивіденду.

Сума дивіденда, уділена цього року, виносилла \$51,194.77.

До дивіденда були управнені всі тепер правосильні повнолітні члени й діти, які були членами У. Н. Союзу перед першим січнем 1937 року.

Повнолітні члени повинні зголоситись цього місяця на збори своїх відділів, де отримують чеками належну їм дивіденду від секретарів відділів.

Дивіденду, призначену для дітей зо всіх трьох клас Молодечого Департаменту, уділено в формі опушту одномісячної вкладки за травень.

ДИВІДЕНДУ ОТРИМАЛИ РАЗОМ 19,594 ПОВНОЛІТНІХ ЧЛЕНІВ, А 6,186 ДІТЕЙ.

Д. ГАЛИЧИН.

гол. рекордовий секретар

ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

А. Дж. Вікенс, К. С., на річнім бенкеті Синів Англії в День св. Георгія подав плян військової служби в Канаді для всіх здорових безробітних мужчин на допомогу.

Регулярна військова платня, добрі життєві відносини, стисла наука і вправи далиб, на його думку, безробітним нагоду прийти до себе.

МОЖНА БАЧИТИ ПОНАД ГОРУ.

Недавно придумано в Америці таке дзеркало до автомобілів, що коли їдеш під горб і глядиш у дзеркало, то можна бачити дорогу по другім боці горба. Коли всі авта будуть мати такі дзеркала, то напевно буде менше нещасливих випадків на американських дорогах.

ВАРВАРИ.

У Дубині повіт Томашів, до стайні Ол. Волощука вломилася нічю якісь вломники, що обтяли двом коням язика, а коровам розпороли черева. Причиною варварського поступку були особисті порухунки.

ДОГЛЯДАЧКИ ХОРИХ БУДУТЬ ПРАЦЮВАТИ ЛИШ 8 ГОДИН ДЕННО.

Едмонтонська шпитальна рада рішила недавно, що доглядачки хорих будуть відтепер працювати лиш 8 годин денно замість 12, як це мало місце дотепер.

У КОНЦЕНТРАЦІЙНОМУ ТАБОРІ В ЛИТВІ ТІЛЬКИ КОМУНІСТИ.

Литовська преса повідомляє, що останніми часами дуже зменшилося число політичних в'язнів у т. зв. таборі примусової праці. Тепер їх там тільки 11 і всі вони виключно комуністи.

ЗАМОВЛЕНО КИЛИМ ЗА \$2,200.

Для прикрашення легіслатурної салі в Едмонтоні на прийняття королівської пари замовлено вже килим вартости \$2,200, якого величина виносить 50х60 стій. Цей килим почнуть класти в салі легіслатури 18-го травня. Також відновлять драперії в згаданій салі і повісять два нові олійні портрети королівської пари, недавно замовлені.

СПИС НАСЕЛЕННЯ У ФІНЛЯНДІ.

При кінці 1940-го р. відбудеться у Фінляндії перший раз в історії цього краю опис населення. Досі дані про стан населення у Фінляндії полягали тільки на припускальних цифрах.

КОЛИ ЛЮДИНА НІЧОГО НЕ ВАЖИТЬ?

Коли чоловік паде з літака, то так довго, як паде, аж доки не стукнеться до землі, в дійсності не відчуває ніякої ваги. Це почуття ми маємо, бодай до певної міри, коли, наприклад, їдемо скоро вниз віздукою („елевйтром“) у високім будинку.

КОЛИ НАРАЗ ВАША ВАГА ЗБІЛЬШИТЬСЯ?

Коли, наприклад, їдете віздукою у високім будинку вгору, і то скоро, то відчуєте, що ваша вага нараз збільшилася на кілька фунтів. І так дійсно є: вінда вас скоро тягне вгору, то важите більше, а коли спускається вниз, то важите менше. А колиб вас викинути у простори всесвіту, то ви не важилиб „нічого“...

УКРАЇНЦІ ХОРОБРО БОРОЛИСЬ, ПРИЗНАЄ ПОЛЬСЬКА ГАЗЕТА

ВАРШАВА. — Виленське „Слово“ (ч. 110) пише у вступній статті між іншим таке: „Недавно подавали ми вістки про криваві бої мадярів з „Січчю“ в Підкарпатській Русі. Ті бої українська преса старалася перебільшити. Та проте не дається заперечити факту, що під Хустом таки була велика кількаденна битва, в якій з обидвох сторін полягло багато соток вояків. Хоч маємо повну симпатію для мадярів, то не можемо не підкреслити, що українці виявили себе противенством чехів і хоробро боролися“.

ЗАГАРБАЛИ „НОВУ СЦЕНУ“.

ХУСТ. — Мадярська влада загарбала майно українського театру „Нова Сцена“. Це наскрізь безправне, бо це є приватне майно братів Шерегіїв.

ЗБИРАЮТЬ ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ.

ПРАГА. — Музей Визвольної Боротьби збирає матеріали з останніх історичних подій в Карпатській Україні. Треба надсилати між іншим і те, що писали чужинські газети по різних краях про Карпатську Україну.

УКРАЇНСЬКИЙ БАЛЕТ.

ПРАГА. — У Празі студіює балетмайстер Володимир Лібовицький балети разом з примабалецією Никольською й цілим балетом, щоб відбутти турне по Європі. У репертуар взято також і український балет, що його веде В. Лібовицький у власній режисерії й хореографії. Костюми пропонує акад. маляр Галина Мазепа. Балет цей виступить між іншим 10. червня на фестивалю в Люцерні, в Швейцарії. В. Лібовицький був шеф-режисером Державного Українського Театру в Хусті де по трагедії був замкнений мадярами, а тепер вернувся до Праги.

ЕВАНГЕЛІЄ КН. ЯРОСЛАВНИ.

РАЙМС (Франція). — У славній катедрі в місті Раймсі знаходиться євангеліє, на яке довгі століття складали французькі королі королівську присягу. Це євангеліє писане кирилицею. Привезла його з України українська княжна Анна Ярославна, донька великого київського князя Ярослава Мудрого, жінка французького короля Генріха І.

„ЗМІНИЛИСЯ НАСТРОЇ“.

ВАРШАВА. — „Слово“ пише таке: „Настрої в українській суспільності від жовтня м. р. до квітня ц. р. значно змінилися. Тон української преси зовсім інший. Зарисувалася знову можливість уложити польсько-українські взаємини в нормальний спосіб“.

НЕ МАЄ ШО ЖЕРТВУВАТИ...

ЛЬВІВ. — „Слово Народове“ є проти нормалізації польсько-українських відносин в такий спосіб, щоби Польща могла щось „жертвувати“. Пише до слівно так: „Польща не має вже вам (себто українцям — Ред.) нічого до жертвування понад те, що маєте тепер. А маєте дуже багато“. Тому „якщо сьогодні є мова про те, що хто кому має дати, то український рух у Польщі є довжником польської держави і сам повинен вирівнювати салдо“. Чи це не сміх? відповідає на це українська преса.

ОБУРЕНИ НА „ТАН“.

ВАРШАВА. — Польська преса лютує на французьку, що не розуміє Польщі. Особливо люта на паризький „Тан“, що написав таке: „Операція Польщі буде точною копією операції чехословацької, яка є класичним зразком свого роду“.

СКИНУЛИ З „ПЕДЕСТАЛУ“.

БУДАПЕШТ. — Хтось скинув з педесталу погруддя Адольфа Добрянського в Ужгороді, що був символом „руссости“ і русско-мадярського співжиття. У звязку з тим переведено численні арешти.

ПОСТРІЛЯЛИ БОЛГАРСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

БУКАРЕШТ. — Масово вбито болгарських „комітаджі“. Румунська жандармерія подає, що від кривавих куль згинули 20 болгарських революціонерів, що пробували рятуватись втекою. Їх арештовано під закидом, що нападають на румунські граничні села. А, як відомо, Румунія загарбала Добруджу, болгарську землю. Ця історія, як подають, дуже нагадує вбивство Кодреану, провідника румунських фашистів, і його 30 товаришів.

ІДУТЬ СОВЕТАМ НА РУКУ.

ЖЕНЕВА. — Відложено на тиждень наради Ліги Націй, щоб дати нагоду Советам приготувитись до нарад. Сталося це на просьбу Советів. За той час думають Совети дійти до згоди з Англією. Вони таки хочуть довести до тісного військового союзу Советів, Англії, Франції й Польщі.

УКРАЇНСКА МАТИ І П ДІТИ

Українська селянка з північної Буковини зо своїми дітьми. (Фотографія, знята Г. Геселем Тилменом, автором книжки: PEASANT EUROPE.)

СВОБОДА ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Початковий час три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На шість місяців	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Часо в п'ятиці (з англійською частотою):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На шість місяців	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На шість місяців	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАТИ

Розумної матери нам треба! Ось це те основне, що приходить нам на думку, коли вглиблюємось у суть „Свята Матери” — серед українців.

Довго треба було ждати, заки зачав прийматись і в нас звичай влаштовування „Свята Матери”. Та не думаємо, що це припізнення було вислідом того, що в українським народі не було сентименту до того слова „мати”. Навпаки, нам здається, що саме в українським народі найменше може відчувалась потреба мати окреме „Свято Матери”, бо жінка, а зокрема мати, була оповита від найдавніших часів пошаною і сентиментом. Була любов до матери і є вона далі. Існує вона як щось зовсім природне і як специфічно українське. Принаймні так нам здається, принаймні так ми це відчуваємо. Та тут іде про що інше. А саме про те, щоб ми здавали собі ясно справу, що хоч ми сентиментальні, то не живемо в сентиментальних часах. Нам здається, що наш сентимент є впливом того великого горя, яке ми витерпіли. І цієї людськості, якої вчить нещастя, нам не треба забувати. Та разом з тим треба себе гартувати і готуватись до грізної розправи з нашими ворогами, якщо маємо стати вільним і незалежним народом. А той гарт мусимо набувати вже від самої коліски. Його повинні ми набути у першу чергу від цієї матери-українки, що національно глибоко освідомлена, що перенята героїськими почуваннями.

Щоб впливати на дитину, замало любови до дитини і свого рідного. Українська дитина, коли брати тут під увагу впливи американські й українські, живе і розвивається у надзвичайно складних обставинах. Її виховуємо в українській хаті. Але так, щоб вона не була роздвоєна у своїй любові й в привязанні до її землі, де вона родилась. Вона не може ввійти в розріз з тим, що вона чує і чого її вчать в американських школах про Америку. А рівночасно вона повинна набрати природного привязання до української мови й України. Про ті всі справи писали ми вже дуже багато, особливо в „Юкраїнін Вікні”. І прийшли до переконання, що те все можна погодити, а це значить, що можна мати з нашого молодого покоління потіху і в українському розумінні. Та головний тягар у цьому спочиває таки — на матері. Ось і тому ми зазначили в перших словах статті, що треба нам у першу чергу — розумної матери. Такої, що застановляється над усіма тими скомплікованими справами і шукає щодо них поради у власного розуму, як теж у книжках, пресі та в інших людей. І також пам'ятає, що нема й не буде справжньої української дитини в Америці, якщо та дитина не є в українській організації і в українській церкві.

Василь Ткачук.

МАТИ

(Новела).

Ще вчора місяць, наче втомлений вівчар, лишив свої овецькі зорі, сам накрився чорною хмарою і на блакитний поляни не розлігся, спати. Це було вчора. А вчора — було літо. Нині сонце й пожовклі листочки купаються в пороху на дорозі. Нині — вже осінь...

Тліє день, ще останнім сонцем підпалений, і приходить ота худа, жовта мов старець у важких чоботах, осінь, і кидає зчорнілий день у бездонні пропасті. Тоді Марія: — Мамо, йдіть спати до хати! Не слухає. Тяжку голову й гливке тіло розмишує на призьбі. Під серцем у пазуку мягенька книжечка. Ріжок це! Її найбільше читав. Він! Син! Ніч, як чорна галка збиває крильми, а в саді лопотить. Пале листя...

Серед городів свиче парубок. Висвистує: „Чомусь не прийшов, як місяць зійшов”. Егеж, ще й тужно затягає. — І той такий був, та не свистав, та не співав такої, як тепер співають, а співав інакше, навмодно! Він! Син! А біля журавля на толоці парубки полягали, отак у колі, щоб крайнього не було. Не йдуть до дівок, а заводять жарти, щоб усім оскосина була. У хвилля темряви колишеться їх важкий сміх, мов човен. — Гай — Гай! Вилежуйтеся! Гостинцем веде хтось світло. Колеса скрегочуть — гаркотять, як люти пси. Блимає світло, наче тоне у темноті, то виринає, і кричить: рятунку! жити! Дубонить земля. Вона лежить. Голова на кулаці. Збиткується вітер із старої Термосує за сорочку.

С. Северина Ч. С. В. В.

НА ДЕНЬ СВЯТА МАТЕРИ

Годі перечити тому, що організаціїм, ядром усього суспільності все була і буде сім'я. Колиж спитаєте, хто в сім'ї є головою, всякий готов відповісти без найменшого вагання: батько. І справді, так воно і є. Сьогодні. Але не було так спокійно. Найновіші дослідні наглядно вже виказали, що первісно передова роля в сім'ї належала не батькові, але матері. На тій основі за нею було право т. зв. матріярхату. Значить, що не батько й мати були основою сім'ї, але мати й діти. Згідно з народною фізіологією, звязки крові лучили дітей не з батьком, але з матір'ю. Спершу батько вважався лиш опікуном сім'ї. Навіть середники удержання спершу добувала власною працею мати. Батько тільки причинявся до вдержання сім'ї своїми здобутками в обсягу риболовства чи полювання на звірів. Домашнім хазяйством більше занималась мати, в ньому вона й була продуктивною. Цим, як і звязком крові, пояснювати можна первісне право спадщини: не батько, але мати мала право переказувати спадщину своїм дітям. Роля її змінюється швидко тоді, коли батько починає в більшій мірі причинятися до удержання сім'ї, здобуваючи такі поля праці, на яких матері трудніше ставало йому дорівняти. Тоді й бере він у сім'ї верх над нею. Так фізіологічно й економічно пояснює еволюцію первісної сім'ї, а в ній ролю матери, проф. Фріц Штір-Зомль. Знову на інший момент, завдяки якому мати морально й далі вдержується в сім'ї на передовому становищі, звертає увагу Лілі Бравн. Зв'язана материнськими обов'язками, — каже — не могла вона дорівнювати мужеві в його заняттях, хоч і брала в них участь. Зв'язання свободи матери появою дитини являється як перший закон природи. Даючи мужині перевагу над нею, воно одначе рівночасно містить у собі звязок усього цивілізації, всякого усупільнення, спертого на природнім обов'язку. Материнська любов то перший пробісок духа з первісній темряві; з материнської любови викидуються перші моральні поняття. Бо не зв'язок мужини з жінкою, але той вузол, що виже матір з дитиною, був першим моментом почування для людського племені.

Початок нового життя в лоні жінки був рівночасно першою таємницею сотворення, яка об'явилася людині. У вириваннях давніх народів стрічаємося з віддаванням божескої пошани жіночому елементові в природі. Єгиптяни величали плодючу матір землі в подоби богині Ізиди. Прамати Теміза відкриває Зевесові собі лиш відому таємницю всесвіту. А хоч із поширенням християнства померли зорі давніх вірувань, не померкла й досі одна, бо скрізь іще над світом поетичної творчости панує зоря поетів — муза. Всі вони величють її так, як найкраще величати можна — матір'ю. Не шукаючи за прикладом далеко, знаходимо не один у нашого генія Шевченка. В нього сестра Феба, муза, обертається в звичайну страждущу матір, ненюку, що свого сина

В пелену взяла
І геть у поле однесла;
І на могилі, серед полів,
Як тую волю на роздолі,
Туманом сивим сповила,
І колосала, і співала,
І чари діяла —

Не покидай мене! В ночі,
І в день, і в вечері, і рано
Витай зо мною і учи,
Учи неможливими устами
Вказати правду! Поможи
Молитву діяти до краю;
А як умру, моя святая,
Моя ти мамо, положи
Свого ти сина в домовину,
І хоч єдиную слезину
В очах безсмертних покажи!

І не молив би поет того всього в своїй музи, не приписавши їй ролі матери. Не молив би, колиб не було в нього непокитної віри, що тільки мати для сестри дитини все і все готова вчинити. Далаж йому ту тверду віру життя, в якому стрічався не лиш із такими довгими посвяти матерями, як змальовані в поемі „Наймичка”, але й такими, як численні жертви царату давнього й нового — матери всяких неопітків, що свідомо йшли за своїми синами на всякі найтяжчі страждання. Такі матери пізнавши, міг поет з повним правом сказати:

У нашім раї на землі
Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитинком малим.
Буває іноді дивлюся,
Дивлюся дивом, і печаль
Охватить душу; стане жаль
Мені її, і зажурию
І перед нею помолюся
Мов перед образом святим
Тієї Матери святої,
Що в мирі нам Бога принесла...

Сідає вітер на вершки дерев, мов босяк; гойдається і зіскакує — і знову вискакує. — Не казися, вітре, бо й так не заженеш стару до хати. Доти не ляже на подушку, аж сина пустять. Най і старі кости гнуть, як молоді, най привикають... Гуляй собі, небоже, розскажись...

Приглушенням голосом докінчує: — Гуляй собі, вітре, темній же нощі, а я такі спати буду тут, отак собі на призьбі, буду! Як мати його!... Потім ніч, мов заворожена. Захрипала. Оподалік кроки, хрускає пліт, ломляться коли. Хтось садом таскає міх. Дріжить земля...

Пяна й перетанцьована й потоми злита ніч упала й собі заснула. Над нею ранок, як лебідь біленький давав танцювати й замашисто якими крилами вимахував. Та осінь (мов старець у важких чоботах), наче хлянула охочий світанок на лиці,

Уляна Кравченко.

НА „СВЯТО МАТЕРИ”

Дитинка і Мати. Картина звичайна, А всеж наче промінем сонця осяйна. Блакитом мальована — сонцем залита І стязками-чаром веселого сповита... Загорнена в вічність... в безмежні простори І краща ніж земних мистців архитвори... Усе тут — що має найкраще вселенна. І мальовала рука божественна... Картину цю Божі малювали руки... Вчаровані серця найчистіші звуки...

З цієї поетової картини висловується і його найкраща мрія про те ідеальне майбутнє людство, за яке він цілий свій вік боровся й терпів, про те майбутнє, коли —

На оновленій землі
Врага не буде супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі.

Будуть люди — значить, такі, що зв'язуються з собою, як мати з сином — любов'ю... Чиж не нагадує нам ця поетова мрія того, про що вже згадано було: призначення зв'язку матери з дитиною за єдиний, організаційний елемент людства чи суспільності?

В поетичній творчості нашого народу мати окружена найбільшою аврелею. Але як в поемах Шевченка, так і тут найпоетичніше виступає вона в ролі страдальниці, яка всяке горе приймає, щоб лиш дітям було добре. Приклад вистане один, бо виберемо з найкращих. Може й хто чував коли пісню, що починається такою строфою:

В полі калина похилилася
Над криницею.
Гореж мені, рідна нене,
За тим тяжким пняницею.

І далі жалується нещасна, що той пняниця, день і ніч закипається, приходить додому лиш на те, щоб її побити. Але тут же, побачивши кризу виконце, щоб до хати зближеться, мов приворожена, її неня, вона каже до неї, перестерігаючи:

Ой по тихеньку тай пома-
леньку,
Рідна матінко, йди!
Спить пняниця в рубленій
коморі,
Потихеньку, не збуди!

Мати не вважає на остерогу; мати клене, щоб він спав, щоб не встав уже й не бив доні, більше не клопотав голови її.

Шож на те доня? Чи зго-
джується з проклинами? Ні!
Вона, мов не та сама вже, від-
повідючи, просить:
Ой не клени, рідна матінко,
Та пняницю мого!

Єсть у мене дрібненькі
дітки,
Гореж мені без нього!...
Чи можна уявити собі біль-
ший трагізм і більшу самопо-
жертву матери для дітей? Хіба
ні! І величавішого прикладу
культу матери ми не знайдемо
скоро.

І він схилив засоромлено голо-
ву та повільно бриде.

І проходить нахмурений
позв стару.

Спить.

Він навішує — насильно свої
браслети на її чупер, на брови
та вії.

Будить.

Вимикає листя з голови.

Роса, пече, видає очі.

А сонця, ще нема.

Витає за пазухи книжеч-
ку. Цілує.

— Оцю найбільше він читав,
над нею голову сущив, очі з
ній топив, гей у криниці...

...А як день витяг сонце на
небо з озера крові, що десь
ген у безвістях зачароване
стоїть, тоді стара перехре-
стилася.

Вхопила книжку в руки й
побігла дорогою, що ніби
крученим потоком вливається
у мури, там, де її син — рід-
ний син замкнений...
Полетіла, мов птиця...

ЖЕРТВИ НА РІДНИЙ КРАЙ
посилати на таку адресу:
"ОBYEDNANYE"
P. O. BOX 122, CHURCH ST. ANNEX,
NEW YORK, N. Y.

Пісень чисті звуки — і біль і сліз море,
Посвята — і розкіш, і щастя, і горе...

Дитинка і Мати — мрій срібних мережка,
З землі аж до неба — між зірками стежка...

Про велич і святість сні-казка чудова,
Надія і туга... пісня колискова...

Дитинка і Мати. Картина звичайна
Життя все нового незглибима тайна...

МАТЕРІ УКРАЇНІ

О, Україно! О, любя Ненько,
Тобі вірненько —

присягнем...

Україна — наша Мати. Бо
всі ми, українки й українці —
її доньки й сини.

Як рідну ненюку любимо
Україну, нашу Батьківщину.
Любимо — бо кров, що
пливе в наших жилах, україн-
ська; бо українська земля, в
котрій поховані ті, що ми їх
шануємо, що їх оплакуємо;
бо місце, де ми народилися,
мова, якою говоримо, церква,
що в ній молимося, книжки, з
яких учимось, наші брати, се-
стри, товаришки й товариші,
увесь народ, серед якого жи-
вемо, уся ця прегарна приро-
да, що нас оточує, все, що
любимо, що нам близьке й
дороге українське.

Всю глибину такої любови
найкраще пізнаєш тоді, коли
по довгий подорожі будеш
вертатися до рідного краю й
побачиш рідні прапори. Тоді
пізнаєш ту любов по нагальній
хвилі найніжніших почувань,
що з очей витікають слози,
а з груди добувають оклики
радість.

Пізнаєш її на чужині в я-
кімсь далекім місті по тузі,
котра серед багатовічної по-
тяти тебе до бідного незна-
йомого робітника тільки то-
му, що, переходячи, він обіз-
вався твоєю мовою. Пізнаєш
її в святім обуренні, що тобі
пожене кров до голови, коли
почуєш, як чужинець насміха-
ється з твого рідного краю,
або віри. Пізнаєш її ще си-
льніше тоді, коли загроза чужо-
нього народу блисне вогне-
м, мечем і неволю над тво-
їм рідним краєм. Коли руки
хоробих хопляться зброї,
коли батьки, цілуєчи синів,
скажуть їм: „Відважно!”, коли
матері, здержуючи слози, бу-
дуть кликати: „Вертайтеся
переможцями!” Тоді певно
зрозумієш любов до рідного
краю.

Наш рідний краю, Ненько-
Україно, стародавня й дорога
земле, де вродилися наші
батьки й матери і тут, в тобі
поховані, спочинуть... Земле,
на котрій ми самі жити і вмер-
ти сподіваємося, а наші на-
щадки також тут виростуть і
повмирають. Україно, гарна й
велика, від віків славна, що
пролила стільки світла знання

й культури на „дикі по-
ля” сході Європи. Ти, що за
Твою свободу стільки хоро-
рих полягло на полях битви,
а стільки героїв у в'язницях.
Мати тисяч міст і сіл, а 45 міль-
онів доньок і синів — ось
ми, твої діти, шануємо твою
й любимо з усієї душі! Ми
горді, що вродились українка-
ми й українцями й ними є...

Ненько-Україно, в цей уро-
чистий „День Матери” при-
каємо тобі, що будемо добри-
ми й пожиточними твоїми
громадянами, що неспійно
прямуватимемо до досконалос-
ти, щоб бути гідними Тебе.
І ще Тобі обіцяємо, що
скільки стане сили, будемо
працювати, щоб з Твоеї пе-
верхні стери-темноти, нужди,
кривди, щоб Ти могла жити й
розвиватися спокійно, в про-
жаний Твоїх прав і в могут-
сті Твоїх сил. Прирікаю слу-
жити Тобі всім своїм еством;
розумом, серцем, рукою, —
слухаючи й гаряче. А як при-
йде колись такий час; то й у-
ру з Твоїм дорогим ім'ям, на
устах.

Витаю Тебе, свята Земле,
котру ми безмірно любимо.
мовою нашою тисячлітньою
прославляємо тепер і в ко-
жній порі, і в кожній вікні! Ти
живеш у серцях нашого поко-
ління, що терпить і змагаєть-
ся, і будеш жити в грядучих
поколіннях, щасливих і раді-
сних...

Будь благословенна навіки!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

Бейон, Н. Дж. — До жертво-
давців на Святі Шевченка до-
дати: Петро Борис \$1, Лев Ба-
чинський \$1.

Мами, що надіслали вірші.
Радіємо Вашими почуваннями.
Вони поетичні, але не пере-
дані віршем у такий спосіб,
щоб могли бути поезією. То-
му годі їх друкувати.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРСІ СІТІ, Н. Дж. Місцеві
збори Бр. св. Івана Хрестителя, від
270, відбулися в понеділок, 15
травня, в годині 7:30 ввечір, в галі
У. Н. Дому, 181-183 Флап ул. В.
Члени обов'язані бути на цих зборах.
На цих зборах буде виплачена не-
велика дивиденда від У. Н. Союзу. Її
також інші важні справи до пого-
дження. Просимо членів старатись
приїждувати повних членів, зі
кожний віднести нагороду від У. Н.
Союзу. — М. Баран, секр.

У КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ В АМЕРИЦІ
повинна бути

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

ВИДАНА З НАГОДИ
СФОРМУВАННЯ ЮВІЛЕЮ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЦІНА 2 ДОЛЯРИ.
Замовляйте в „Свободі”:
"СВОБОДА",
83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

На народні ціли.